

DOI 10.15407/mics2020.10.011

УДК 930(399.7)

Олексій Откидач,

*магістр кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Київського національного університету імені Тараса Шевченка
otkidach.alejo@gmail.com*

<https://orcid.org/0000-0003-3258-2722>

МІСТА МЕЗОАМЕРИКИ В СУЧАСНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті висвітлено основні тенденції урбаністики в сучасній америндології. На основі аналізу публікацій автор виокремлює головні наукові проблеми історії міст Доколумбової Америки, серед яких слід зазначити про дослідження окремих типів будівель, їхньої будови, соціальних або релігійних функцій палаців, площ, майданчиків для гри в м'яч, храмів, фортець. Також у статті проаналізовано основні напрями зацікавленості вчених стосовно регіональної взаємодії міст Мезоамерики, а також кооперації з аграрною сільською периферією у контексті функціонування локальних та регіональних торговельних зв'язків, постійних та сезонних міграцій населення. Крім цього, робота висвітлює таку особливу рису америндологічних урбаністичних досліджень, як вивчення символізму різних міських структур та просторів, виділення вченими рівнів метафоричної та космогонічної значущості окремих частин міст як у Південній, так і в Центральній Америці. Водночас автор публікації простежує хронологічний розвиток та зміни в тематиці наукових праць, присвячених міським центрам Центральної Мексики та Юкатану протягом 2000–2020-х рр. Зокрема, у статті виокремлено ті теми, що були актуальними у публікаціях 2000-х рр. і цікавили науковців у 2010-х рр. Йдеться про дослідження структурних елементів міської архітектури, їхньої конструкції, призначення та функціональних змін протягом різних періодів часу, наприклад, гідротехнічних споруд, таких як дамби, мости, басейни, віадуки. Крім цього, у роботі зроблено огляд головних трендів урбаністичних студій Доколумбової Америки, що виникли або стали надзвичайно актуальними протягом останнього десятиліття. Серед останніх варто зазначити про дослідження соціальної стратифікації населення у географічному районуванні

© Откидач Олексій, 2020

- ¹ Hirth, K. G. (1995). Urbanism, militarism, and architectural design: A analysis of epiclassic sociopolitical structure at Xochicalco. *Ancient Mesoamerica*, 6, 237–250.
- ² Matos-Moctezuma, E. (Ed.). (1999). *Excavaciones en la catedral y el sagrariometropolitanos: programa de arqueología urbana*. Instituto Nacional de Antropología e Historia, Mexico City.
- ³ Kolata, A. L. (Ed.). (2003). *Tiwanaku and Its Hinterland: Archaeology and Paleoecology of an Andean Civilization* (Vol. 2: Urban and Rural Archaeology). Smithsonian Institution Press, Washington, DC.
- ⁴ Houston, S. D., & McNally, P. A. (2003). Bodies and blood: Critiquing social construction in Maya archaeology. *Journal of Anthropological Archaeology*, 22, 26–41.
- ⁵ Olmeda Vera, B. (2002). *Los templos rojos del recinto sagrado de Tenochtitlan, Colección Científica* (Vol. 439). Instituto Nacional de Antropología e Historia, Mexico City.
- ⁶ De la Garza Camino, M. (2000). El templo-dragón de la acrópolis de Ek' Balam. *Estudios Mesoamericanos*, 2, 23–36.
- ⁷ Shaw, J. M. (2001). Maya sacbeob: Form and function. *Ancient Mesoamerica*, 12, 261–272.
- ⁸ Chinchilla-Mazariegos, O. (2018). Technologies of urbanism in Mesoamerica: the pre-Columbian bridges of Cotzumalhuapa. *Guatemala Antiquity*, 92 (362), 456–471.
- ⁹ Bravo Almazán, V. (2011). Una aproximación al estudio de las fortificaciones prehispánicas en el centro de Veracruz. *Estudios Mesoamericanos*, 1 (10), 69–79.
- ¹⁰ De los Ángeles Montano Perches, R. (2002). La historiografía de Monte Albán bajo el punto de vista lakatosiano. Desde una ciudad-fortaleza al de gussiyúu. Un análisis estatal y urbano. *Estudios Mesoamericanos*, 3–4, 46–68.
- ¹¹ Whittington, E. M. (Ed.). (2001). *The Sport of Life and Death: The Mesoamerican Ballgame*. New York: Thames and Hudson.
- ¹² Montmollin, O. (1997). A regional study of classic Maya ballcourts from the Upper Grijalva Basin, Chiapas, Mexico. *Ancient Mesoamerica*, 8, 23–42.

міст та існування окремих «закритих» зон, призначених для специфічних етнічних чи суспільних груп місцян, господарської спеціалізації певних районів міст, а також праці, які присвячені аналізу змін міського простору урбаністичних центрів Мезоамерики, що були спричинені впливом політичних та демографічних процесів у регіоні. Стаття охоплює публікації передових наукових америндологічних журналів та видань англійською та іспанською мовами як у Європі, так і в Америці.

Ключові слова: урбаністика, історіографія, доколумбові цивілізації, Мезоамерика, міста.

За своїми тенденціями утворення та розвитку міст Мезоамерика у деяких аспектах схожа на Стародавню Грецію. У цих регіонах основною формою суспільної організації стали невеличкі міста, які, у випадку Еллади, прийнято називати полісами, що робить згадані території доволі урбанізованими порівняно з їхніми сусідами. Завдяки цьому вивчення міст є одним із найперспективніших напрямів досліджень з історії доколумбових цивілізацій Мезоамерики. Цьому сприяє і те, що протягом ХХ ст. науковці ввели в обіг велику кількість писемних та археологічних джерел, на основі яких спочатку було досліджено загальні риси політичного, соціального та релігійного життя суспільств Нового Світу. І саме зараз, із розвитком урбаністичних студій у Європі, цей тренд стає все більш відчутним і в сучасній америндології.

Якими ж є головні теми та напрями досліджень історії міст у Мезоамериці? Насамперед, одним із головних трендів у цій сфері є продовження аналізу та інтерпретації конструктивних особливостей та функціонального призначення окремих будівель або типів будівель. У цьому контексті можна згадати роботи К. Гірта¹, Е. Матос-Моктесуми², А. Колати³. Низка публікацій присвячена окремому типу тих чи тих громадських споруд, характерних для всіх міст Мезоамерики, зокрема, палацам (С. Густон⁴), храмам (Б. Ольмеда Вера⁵, М. Де ла Гарса Каміно⁶), дамбам і мостам (Дж. Шоу⁷, О. Чінчілья-Масар'єгос⁸), фортецям (В. Браво-Алмасан⁹, Р. Де лос Ангелес¹⁰). З огляду на специфічну релігійну та соціальну роль гри у м'яч у мезоамериканських суспільствах, особливу увагу науковці приділяли й дослідженню майданчиків для гри у м'яч. У цьому контексті варто зауважити про здобутки Е. Віннінгтона¹¹, О. Монтмольїна¹².

¹³ Gasparini, G. (1993). The pre-Hispanic grid system: The urban shape of conquest and territorial organization. In R. Bennet (Ed.), *Settlements in the Americas: Cross-Cultural Perspectives* (pp. 78–109). University of Delaware Press, Newark.

¹⁴ Aoyama, K. (2001). Classic Maya state, urbanism, and exchange: Chipped stone evidence of the Copan Valley and its hinterland. *American Anthropologist*, 103, 346–360.

¹⁵ Symonds, S., Cyphers, A., & Lunagomez, R. (2002). *Asentamiento prehispánico en San Lorenzo Tenochtitlan*. Serie San Lorenzo, Instituto de Investigaciones Antropológicas, Universidad Nacional Autónoma de México, México City.

¹⁶ Wiesheu, W. (2003) La economía política de las ciudades arcaicas: algunos patrones de especialización en las sociedades urbanas tempranas. *Estudios Mesoamericanos*, 5, 12–21.

¹⁷ Flores Hernández, M., & Pérez Rivas, M. E. (2002). Cambio y continuidad en los espacios domésticos del norte de Yucatán. *Estudios Mesoamericanos*, 3–4, 91–110.

¹⁸ Aveni, A. F. (2003). Archaeoastronomy in the ancient Americas. *Journal of Archaeological Research*, 11, 149–191.

¹⁹ Schávelzon, D. (2010) ¿Un observatorio no observado? Un edificio de Monte Albán según los primeros arqueólogos. *Estudios Mesoamericanos*, 2 (9), 75–83.

²⁰ Clancy, F. S. (1999). *Sculpture in the Ancient Maya Plaza: The Early Classic Period*. University of New Mexico Press, Albuquerque.

²¹ Bauer, B. S., & Dearborn, D. S. P. (1995). *Astronomy and Empire in the Ancient Andes: The Cultural Origins of Inca Sky Watching*. University of Texas Press, Austin.

²² Cowgill, G. L. (2000). Intentionality and meaning in the layout of Teotihuacan, Mexico. *Cambridge Archaeological Journal*, 10, 358–361.

²³ Ramírez, F. (2004). El Área Metropolitana olmeca y su papel en un sistema estatal segmentario: el caso de Laguna de los Cerros y San Lorenzo. *Estudios Mesoamericanos*, 6, 3–12.

Що ж до планування міста, то досі триває дискусія стосовно того, яким воно було та чи існувало як таке взагалі. Наприклад, праця Дж. Гаспаріні¹³ присвячена аналізу проблеми наявності чи відсутності так званого ортогонального планування, тобто такої побудови вулиць, яка характерна для більшості сучасних міст, коли вулиці перетинаються під прямим кутом й у такий спосіб утворюють квартали.

У контексті дослідження Мезоамерики у комплексі перед науковцями постало запитання про роль міст у творенні регіональних економічних систем та зв'язку міста та «села». Цей аспект висвітлено у наукових працях К. Аоями¹⁴, С. Саймондса, А. Сайферса, Р. Лунагомеса¹⁵, В. Віешу¹⁶, М. Флорес Ернандес та М. Перес Рівас¹⁷.

Із великою часткою впевненості можна сказати, що урбаністичні студії стосовно міст Нового Світу мають власну унікальну рису. Йдеться про дослідження рівнів символізму окремих будівель. Зокрема, науковці виділяють верхній (тобто космогонічний і надприродний), середній (статусний та ідентичний) і нижній (поведінковий) рівні символізму. При цьому особливість мезоамериканських урбаністичних досліджень полягає у занадто великій увазі до саме верхнього рівня символізму, намаганні приписати ледь не кожній будівлі певне космогонічне та символічне значення, яке пояснюють астрономічними знаннями ацтеків або майя. Доволі детально цю проблему висвітлено у публікаціях А. Авені¹⁸ та Д. Щавелсона¹⁹. Тим не менш, символізм окремих зон у містах або поза ними, а інколи й окремих міст, також ставав предметом досліджень. Насамперед потрібно згадати публікації Ф. Кленсі²⁰, Б. Бауера²¹, Дж. Каугіла²², Ф. Раміреса²³. За таких умов можна констатувати брак досліджень, присвячених нижньому рівню символізму різних видів будівель.

Наведений вище аналіз тенденцій дослідження міст у Мезоамериці на початку 2000-х рр. показав найбільш масштабні та загальні тренди, за якими розвивалася урбаністика Нового Світу останніми десятиліттями. Водночас є очевидним, що поступово фокус науковців змінюється, і на перше місце виходять нові, ще не висвітлені проблеми.

Частково у актуальних публікаціях продовжуються тренди досліджень ще 2000-х рр. Зокрема це стосується вивчення символізму, архітектури, типологічних особливостей окремих елементів мезоамериканських міст. Дуже яскравою ілюстрацією у цьому контексті постає стаття А. Осси, М. Сміта

²⁴ Ossa, A. (2017). The size of plazas in Mesoamerican cities and towns: a quantitative analysis. *Latin American Antiquity*, 28 (4), 457–475.

²⁵ Ibid., 458.

²⁶ Ibid., 461.

²⁷ Ibid., 472.

²⁸ Villegas, P. (2010). Del tianguis prehispánico al tianguis colonial: Lugar de intercambio y predicación (siglo XVI). *Estudios Mesoamericanos*, 1 (8), 93–101.

²⁹ Chinchilla-Mazariegos, O. Technologies of urbanism, 456–471.

та Х. Лобо «Розміри площ у мезоамериканських містах та містечках: квантативний аналіз»²⁴. У цій роботі автори висвітлюють одразу декілька аспектів площ у містах Мезоамерики як особливому соціальному просторі.

По-перше, вони виокремлюють те, для чого слугували площі і у яких ситуаціях використовувалися. Серед таких видів діяльності згадано приватні ритуали, періодичну організацію ринків, масові видовищні ритуали, публічні церемонії та свята²⁵. Під приватними церемоніями розуміють проведення ритуалів та обрядів, які не відбувалися на очах у всього населення міста. Найчастіше серед таких видів активності були різні релігійні дійства, відповідно до календаря, але які не мали великого значення для суспільного життя міста. У мезоамериканських містах торгівля проходила на площах за моделлю, що схожа на європейські ярмарки, які відбувалися з певною періодичністю. Приклади будівель, де постійно функціонували ринки, як у ацтеків, так і у майя є поодинокими²⁶. Що ж до масових видовищних ритуалів, то вони здебільшого були пов'язані з релігійним життям та зміною певних календарних циклів. При цьому їхньою характерною особливістю є те, що у них брала участь одночасно велика кількість людей. Головною рисою публічних церемоній було те, що у них безпосередню участь брало обмежене коло осіб, але через їхню значущість за цими заходами спостерігало майже все населення міста. Про проведення свят на площах, окрім відомостей із писемних джерел, стало відомо завдяки численним знахідкам, пов'язаним із приготуванням їжі, у цих місцях, чим зазвичай супроводжуються більшість навіть сучасних свят.

По-друге, довгий час вважали, що для майя площі відігравали роль своєрідної сцени, де правителі постійно мали проводити дійства. Тому начебто площі конструювали так, щоб умістити все населення міста. Але головним висновком, якого доходять А. Осса, М. Сміт і Х. Лобо, є те, що насправді жодне мезоамериканське місто не було спроможним вмістити все своє населення на одній площі. Крім цього, відповідно до кількісного аналізу значного обсягу археологічних матеріалів, науковці роблять висновок про те, що разом зі збільшенням кількості населення збільшувалася і кількість площ. Водночас населення зростало швидше, ніж розміри міста. Тому, на думку авторів статті, найбільш вірогідним є те, що площі все більше використовували для періодичних і не дуже великих зібрань, насамперед для організації ринків²⁷.

Робота П. Вільєгас²⁸ також присвячена висвітленню специфіки площ у житті мезоамериканських міст.

Особливості будівництва та функціонування окремих архітектурних елементів міст проаналізовано у статті О. Чінчілья-Масар'єгос «Технології урбанізму у Мезоамериці: доколумбові мости в Котцумальуапі, Гватемала»²⁹. Хоча лейтмотивом цієї роботи є висвітлення матеріалів, що стосуються згаданого міста у Гватемалі, на основі компаративного підходу науковець досліджує проблему на локальному рівні у контексті всього Юкатанського півострова. Ця публікація є ще одним прикладом

актуальної тематики америндологічних досліджень, оскільки як для цивілізації майя, так і практично для всіх доколумбових цивілізацій Південної Америки проблема будівництва доріг і мостів була дуже важливою. Якоюсь мірою вона подібна до проблеми римських доріг у Європі.

Одним із важливих напрямів досліджень останнім часом у сфері урбанізму в Мезоамериці стало питання районування міст і існування своєрідної географічної стратифікації у них. Яскравим прикладом у цьому контексті постає робота Марі-Шарлот Арно «Сусідства та “доми еліти” у Теотіуакані»³⁰. У ній висвітлено проблематику соціального та географічного поділу Теотіуакану – одного з найбільших міських центрів Мезоамерики. Авторка доходить висновків, що це місто утворювалося низкою так званих сусідств. Центром таких локацій був храм або площа з трьома невеликими храмами. Навколо розвивався сектор, у якому відбувалося виробництво й обмін різноманітних товарів.

Важливим аспектом таких сусідств було їхнє керівництво. Відповідно до фресок та археологічного матеріалу, скоріше за все, очільники таких секторів займали середню ланку в еліті всього Теотіуакану та змагалися за вплив і владу зі своїми колегами з інших сусідств. Серед останніх чотирьох були дуже великими і мали навіть власні емблеми, що відображено в оздобленні їхніх головних храмів. Символом північно-західного сектору був птах, північно-східного – ягуар, південно-східного – змія, південно-західного – койот. Доволі ймовірним є те, що саме з цих чотирьох найбільших сусідств походила правляча еліта всього міста³¹. Важливо зауважити, що у південних відділах міста проживало поліетнічне населення, натомість північні «райони» були представлені моноетнічним компонентом, що ототожнюється власне з «корінними» теотіуаканцями.

Ще однією характерною рисою згаданих сусідств була їхня господарська спеціалізація. Зокрема, у межах одного з них виробляли обсидіанове приладдя, інше займалося імпортом риби, мушель, бавовняного одягу, третє спеціалізувалося на виготовленні ювелірних прикрас, виплавлянні золота³².

Доволі оригінальний погляд на міський простір у середовищі стародавніх майя подано у статті Д. Мікстера «Стійкість спільнот та міське планування протягом занепаду майя IX ст.: дослідження випадку з Актункану, Беліз»³³. У ній дослідник аналізує динаміку змін в архітектурі цього міста, які відбувалися внаслідок зміни внутрішньої та зовнішньої політичної кон'юнктури, складу та чисельності населення тощо. На відміну від багатьох міст майя, що занепали упродовж IX–X ст., Актункан продовжив своє існування. Однак унаслідок загального колапсу цивілізації навколо нього всередині міста відбулися зміни політичного устрою. Це прямо позначилося на його урбаністичному ландшафті.

По-перше, частину ритуальних будівель було немов відокремлено від оновленого суспільно-політичного життя, що свідчило про своєрідну трансформацію міста. По-друге, замість структур і місць, призначених для одноосібного володарювання правителя чи правительки міста та їхнього найближчого оточення, було побудовано простіші адміністративні споруди із розрахунком на більші

³⁰ Arnould, M. Ch. (Ed.). (2012). *The neighborhood as a social and spatial unit in Mesoamerican cities*. Tucson, Arizona: The University of Arizona Press.

³¹ Ibid., 66.

³² Ibid., 60.

³³ Mixter, D. W. (2020). Community Resilience and Urban Planning during the Ninth-Century Maya Collapse: A Case Study from Actuncan, Belize. *Cambridge Archaeological Journal*, 30 (2), 219–237.

³⁴ Ibid., 232.

колективи, що було ознакою певної демократизації у політиці міста в той період³⁴. По-третє, відбулася своєрідна секуляризація будівель, унаслідок якої жерці та релігійні споруди відокремилися від адміністративних структур.

Завдяки низці змін, що відбилися в архітектурі міста, Актункан зміг пережити кризу цивілізації навколо нього й проіснувати як потужний центр ще декілька століть.

Отже, на основі аналізу низки публікацій із проблематики урбанізму у Мезоамериці, можна дійти висновку, що останніми десятиліттями ця тема розвивається доволі активно. Головні напрями для досліджень охоплюють широкий спектр проблем, що стосуються як власне міста (його планування, призначення окремих будівель, поділу на райони, виробництва та споживання, етнічного складу, соціальної стратифікації, символізму та космології), так і зв'язку урбаністичних центрів між собою та навколишнім середовищем (економічні та культурні зв'язки у рамках регіонів і між різними територіями, питання «аграрної округи», здійснення торгівлі, існування релігійних центрів тощо). При цьому упродовж 2000–2020-х рр. тематика урбаністики доколумбових цивілізацій пройшла своєрідну еволюцію від доволі загального висвітлення історії мезоамериканських міст до аналізу більш глибоких та складних питань, пов'язаних із ними. Тому впевнено можна стверджувати, що урбаністичні студії притаманні не лише історії Європи, а й широко представлені на тлі доколумбових цивілізацій.

References

- Aoyama, K. (2001). Classic Maya state, urbanism, and exchange: Chipped stone evidence of the Copan Valley and its hinterland. *American Anthropologist*, 103, 346–360.
- Arnauld, M. Ch. (Ed.). (2012). *The neighborhood as a social and spatial unit in Mesoamerican cities*. Tucson, Arizona: The University of Arizona Press. Autonomia de Mexico, Mexico City.
- Aveni, A. F. (2003). Archaeoastronomy in the ancient Americas. *Journal of Archaeological Research*, 11, 149–191.
- Bauer, B. S., & Dearborn, D. S. P. (1995). *Astronomy and Empire in the Ancient Andes: The Cultural Origins of Inca Sky Watching*. University of Texas Press, Austin.
- Bravo Almazán, V. (2011). Una aproximación al estudio de las fortificaciones prehispánicas en el centro de Veracruz. *Estudios Mesoamericanos*, 1 (10), 69–79.
- Chinchilla-Mazariegos, O. (2018). Technologies of urbanism in Mesoamerica: the pre-Columbian bridges of Cotzumalhuapa. *Guatemala Antiquity*, 92 (362), 456–471.
- Clancy, F. S. (1999). *Sculpture in the Ancient Maya Plaza: The Early Classic Period*. University of New Mexico Press, Albuquerque.
- Cowgill, G. L. (2000). Intentionality and meaning in the layout of Teotihuacan, Mexico. *Cambridge Archaeological Journal*, 10, 358–361.

- De la Garza Camino, M. (2000). El templo-dragón de la acrópolis de Ek' Balam. *Estudios Mesoamericanos*, 2, 23–36.
- De los Ángeles Montano Perches, R. (2002). La historiografía de Monte Albán bajo el punto de vista lakatosiano. Desde una ciudad-fortaleza al de gussiyúu. Un análisis estatal y urbano. *Estudios Mesoamericanos*, 3–4, 46–68.
- Flores Hernández, M., & Pérez Rivas, M. E. (2002). Cambio y continuidad en los espacios domésticos del norte de Yucatán. *Estudios Mesoamericanos*, 3–4, 91–110.
- Gasparini, G. (1993). The pre-Hispanic grid system: The urban shape of conquest and territorial organization. In R. Bennett (Ed.), *Settlements in the Americas: Cross-Cultural Perspectives* (pp. 78–109). University of Delaware Press, Newark.
- Hirth, K. G. (1995). Urbanism, militarism, and architectural design: A analysis of epiclassic sociopolitical structure at Xochicalco. *Ancient Mesoamerica*, 6, 237–250.
- Houston, S. D., & McAnany, P. A. (2003). Bodies and blood: Critiquing social construction in Maya archaeology. *Journal of Anthropological Archaeology*, 22, 26–41.
- Kolata, A. L. (Ed.). (2003). *Tiwanaku and Its Hinterland: Archaeology and Paleocology of an Andean Civilization* (Vol. 2: Urban and Rural Archaeology). Smithsonian Institution Press, Washington, DC.
- Matos-Moctezuma, E. (Ed.). (1999). *Excavaciones en la catedral y el sagrariometropolitanos: programa de arqueología urbana*. Instituto Nacional de Antropología e Historia, Mexico City.
- Mixter, D. W. (2020). Community Resilience and Urban Planning during the Ninth-Century Maya Collapse: A Case Study from Actuncan, Belize. *Cambridge Archaeological Journal*, 30 (2), 219–237.
- Montmollin, O. (1997). A regional study of classic Maya ballcourts from the Upper Grijalva Basin, Chiapas, Mexico. *Ancient Mesoamerica*, 8, 23–42.
- Olmeda Vera, B. (2002). *Los templos rojos del recinto sagrado de Tenochtitlan, Colección Científica* (Vol. 439). Instituto Nacional de Antropología e Historia, Mexico City.
- Ossa, A. (2017). The size of plazas in Mesoamerican cities and towns: a quantitative analysis. *Latin American Antiquity*, 28 (4), 457–475.
- Ramírez, F. (2004). El Área Metropolitana olmeca y su papel en un sistema estatal segmentario: el caso de Laguna de los Cerros y San Lorenzo. *Estudios Mesoamericanos*, 6, 3–12.
- Schávelzon, D. (2010) ¿Un observatorio no observado? Un edificio de Monte Albán según los primeros arqueólogos. *Estudios Mesoamericanos*, 2 (9), 75–83.
- Shaw, J. M. (2001). Maya sacbeob: Form and function. *Ancient Mesoamerica*, 12, 261–272.
- Symonds, S., Cyphers, A., & Lunagomez, R. (2002). *Asentamiento prehispánico en San Lorenzo Tenochtitlan*. Serie San Lorenzo, Instituto de Investigaciones Antropológicas, Universidad Nacional.
- Villegas, P. (2010). Del tianguis prehispánico al tianguis colonial: Lugar de intercambio y predicación (siglo XVI). *Estudios Mesoamericanos*, 1 (8), 93–101.
- Whittington, E. M. (Ed.). (2001). *The Sport of Life and Death: The Mesoamerican Ballgame*. New York: Thames and Hudson.
- Wiesheu, W. (2003). La economía política de las ciudades arcaicas: algunos patrones de especialización en las sociedades urbanas tempranas. *Estudios Mesoamericanos*, 5, 12–21.

Oleksii Otkydach

THE URBAN CENTRES OF MESOAMERICA IN MODERN HISTORIOGRAPHY

The article highlights the main trends in modern amerindological urban studies. Based on the analysis of the publications, the author identifies the main scientific problems of the history of pre-Columbian American cities. The article also analyzes the main areas of scientific interest in the regional interaction of Mesoamerican urban centres and cooperation with the agricultural rural periphery in the context of local and regional trade relations, permanent and seasonal migration of population. In addition, the work highlights such a special feature of amerindological urban studies as the study of the symbolism of various urban structures and spaces, especially studies of certain types of buildings, their structure, social or religious functions of palaces, squares, playgrounds, temples, fortresses, the singling out the levels of metaphorical and cosmogonic significance of specific parts of cities in South and Central America. At the same time, the author traces the chronological development and changes in the subject of scientific works devoted to the urban centres of Central Mexico and the Yucatan during the 2000 - the 2020s. Thus, the article demonstrates the topics that were relevant in the publications of the 2000s, and which continued to be in the focus of the scientists in the 2010s. In particular, it deals with the study of structural elements of urban architecture, their design, purpose and functional changes during different periods time, in particular hydraulic structures such as dams, bridges, pools, viaducts. In addition, the paper reviews the main trends in pre-Columbian American urban studies that have emerged or become extremely relevant over the last decade. Among the latter, it is worth noting the study of the reflection of social stratification of the population in the geographical zoning of cities and the existence of separate "closed" areas for specific ethnic or social groups, economic specifications of certain areas of cities, as well as those works on urban space analysis in Mesoamerica, which were caused by the influence of political and demographic processes in the region. The article covers the publications of the main scientific amerindological journals and publications, edited in English and Spanish in both Europe and America.

Keywords: urban studies, historiography, pre-Columbian civilizations, Mesoamerica, cities.